

ГАВЛОВСЬКА А.О.

ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ КСЕНОФОБІЇ СЕРЕД МОЛОДІ

Молодь характеризується, як толерантна, мобільна та відкрита до змін категорія суспільства та серед неї непоодинокими є прояви агресивної ксенофобії. Прикладом чого виступає діяльність в Україні ультраправих груп з числа так званого руху «Біла Влада - Скінхед Спектрум» (White Power – Skinhead Spektrum), української філії світової екстремістської мережі «Кров і Честь» (Blood & Honour), воєнізованої неонацистської секти «Світова Церква Творця Рутенія» (World Church of the Creator Ruthenia). Діяльність їх не обмежується межами групи але й відрізняється пропагандистською діяльністю серед молоді (проведення фестивалів неонацистських музичних гуртів з України та Росії; проведення маршів зі смолоскипами у Києві та Харкові, використовуючи ксенофобські та расистські гасла; організацією для активістів руху так звані воєнізовані "вишколи" на покинутих промислових об'єктах, у лісових таборах, туристичних базах). Крім того, в Інтернеті постійно діють не менше 30 веб-сайтів неонацистського та ультранаціоналістичного характеру.

В науковій думці не існує єдиного погляду на визначення ксенофобії. Серед них зустрічаються такі визначення даного поняття:

- 1) ксенофобія – страх перед незнайомими особами [2];
- 2) ксенофобія – ненависть, нетерпимість до будь-кого чи будь-чого чужого, незнайомого, незвичного [3, 351];
- 3) ксенофобія соціальна – особливість менталітету суспільства, яка проявляється в негативному відношенні до соціальних груп або окремих осіб, що сприймаються в якості чужих і тому емоційно неприйнятних, ворожих[4,87];
- 4) ксенофобія - це стан, що проявляється у нав'язливому страхові стосовно чужинців чи просто чогось незнайомого, незвичного, чужоземного; ненависть, нетерпимість, неприязнь до представників іншої нації, віросповідання, культури, іноземців чи представників інших регіонів, а також до чогось незнайомого, незвичного, чужого [5].

Отже, ксенофобія – це соціально-правове явище, що виражається у психічних станах та почуттях, переконаннях індивіда, групових ідеях та ідеології суспільства і характеризується в негативному відношенні до представників інших етнічних, релігійних, політичних, культурних та економічних груп і формацій.

Формами прояву ксенофобії серед молоді є насильницькі злочини, вчинювані організованими групами молодих людей, які належать до груп скінхедів та неофашистів і спрямовані, перш за все, проти іноземних студентів, шукачів притулку, біженців та іммігрантів, бізнесменів, дипломатів, а також проти членів їх сімей [1].

В межах нашого дослідження ми пропонуємо концепції комплексних та адресних державних молодіжних програм у сфері профілактики ксенофобії серед молоді.

Серед передумов формування ксенофобії в українському суспільстві слід виділити такі:

- історичний розвиток держави та народу, який був змушений вести національно-визвольну війну з представниками інших держав;
- формування в тоталітарному радянському суспільстві відчуття страху перед «чужими». У різні часи до них відносилися: купці, дворяни, священники, «кулаки», представники інших партій та громадських рухів, «ворог народу» представники капіталістичних держав[4; 6,42];
- політична криза останніх років в країні;

Здійснивши аналіз наукових здобутків окремих вчених ми можемо запропонувати власну структуру ксенофобії:

I. Суб'єктами ксенофобії виступають:

- а) особа (фактори, що впливають на формування та ступінь прояву ксенофобії – індивідуально-психологічні особливості суб'єкта, особливості

виховання, процесу соціалізації, освіти, впливу мікро-, макросередовища та інформаційного простору на формування особистих моральних якостей, рівня правової свідомості та правової поведінки тощо); б) група (вплив цінностей і норм референтної групи, механізми групового тиску); в) суспільство (ідеологія, звичаї і традиції, соціально-економічні, політичні, демографічні процеси, міжнародні тенденції розвитку світового суспільства тощо) [5].

II. Об'єктами ксенофобія виступають:

1. Особа, як представник: а) представники інших націй, раси, народів, країн; б) представники опозиційних політичних сил; в) представник іншої культури; г) представників іншої релігії; д) представники різного соціально-економічного рівня (з різним рівнем достатку).

2. Група: а) соціальна спільнота (сексуальні меншини, хворі на СНІД); б) маргінальна група (алкоголіки, наркомани, безпритульні, злочинці); в) релігійні спільноти (мусульмани, представники іудаїзму, віруючі різних конфесій тощо); г) національні меншини, які проживають на території держави; д) політичні партії; е) групи субкультури (панки, емо, готи)

2. Суспільство чи країна а) іноземна країна; б) міжнародна організація; в) група країн чи альянс.

III. Внутрішня чи зовнішня суспільна спрямованості ксенофобія поділяється на: а) об'єкт всередині суспільства (біженці, трудові мігранти, іновірці, курс розвитку держави, нормативно-правові заходи регулювання окремих відносин, непопулярні заходи уряду тощо); б) «зовнішні вороги» (тенденції розвитку окремих країн, міжнародної спільноти, культурні елементи, що вважаються чужими).

IV. Ступень прояву ксенофобії набуває таких форм: а) має латентний характер та не потребує психологічної корекції; б) крайні форми прояву: шовінізм, расизм, антисемітизм, фашизм.

V. Параметри ксенофобії поділяється на:

1. Рівень інтенсивності ксенофобії: а) периферійна (проявляється як реакція на конкретну „провокаційну” ситуацію); б) максимально інтенсивна (складає основу особистісних ціннісних орієнтації та виражається в активних діях боротьби з „чужими” та є основним мотивом діяльності як ідейна та світоглядна форма) [5].

2. Складність ідеї ксенофобії: а) «моноїдейна» ксенофобія (гомофобія чи антисемітизм); б) тотально ідеологічна ксенофобія (наприклад, релігійна ксенофобія, за якої „єретиками” є всі, хто не сповідує ту ж віру, що й суб'єкт). Останній вид може мати різний рівень ксенофобії до представників різних груп, Ада погіршення ставлення до однієї якоїсь групи тягне за собою і погіршення ставлення до всіх інших (гала-ефект) [5].

Звичайно, така структура не є ідеальною, але на нашу думку є достатньою для формування концепції комплексних та адресних державних молодіжних програм у сфері профілактики ксенофобії серед молоді.

Отже, враховуючи вищезазначене ми можемо визначити такі напрями формування концепції комплексних та адресних державних молодіжних програм у сфері профілактики ксенофобії серед молоді:

розробити нормативно-правову базу законодавчого закріплення посилення гарантій захисту від проявів ксенофобії;

створити міжвідомчий моніторинговий центр, який займався б збором, узагальненням та аналізом інформації про різні форми проявів ксенофобії та здійснював моніторинг стану виконання законів й інших нормативно-правових актів України в цій сфері і вжити заходів щодо забезпечення їх безумовного виконання;

здійснювати активізацію діяльності державних структур та громадських організацій та налагодити взаємодію між державними органами різних рівнів з чітким розподілом функцій та повноважень щодо формування та реалізації комплексних та адресних державних молодіжних програм у сфері профілактики ксенофобії серед молоді;

посилити міжнародне молодіжне співробітництво в сфері формування та реалізації комплексних та адресних державних молодіжних програм у сфері профілактики ксенофобії серед молоді з залученням коштів міжнародних фондів

та організацій для реалізації комплексних та адресних державних молодіжних програм у сфері профілактики ксенофобії серед молоді.

Перспективами подальшого наукового дослідження даного напрямку полягає у формування принципів концепції та змісту комплексних та адресних державних молодіжних програм у сфері профілактики ксенофобії серед молоді.